

ОРГАНІЗАЦІЙНО – ПРАВОВА СТРУКТУРА ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СПІВРОБІТНИЦТВА ТА РОЗВИТКУ

Однією з найважливіших ознак міжнародної організації, що відрізняє її з-поміж інших суб'єктів міжнародного права, є наявність постійної організаційно-правової структури, особливий характер взаємодії органів та специфіка їхньої компетенції [10, с. 31]. Така структура слугує певним «двигуном», за допомогою якого реалізуються потенційні можливості міжнародної організації, закладені в її установчому акті. З цього приводу Г. І. Тункін зазначав, що саме внутрішньо-організаційний механізм дає життя міжнародній організації [11, с. 343].

Таким чином, мета статті полягає в дослідженні організаційної структури ОЕСР як міжнародно-економічної організації.

Можна виділити такі основні завдання цієї статті:

- охарактеризувати органи управління Організації економічного співробітництва та розвитку;
- виділити повноваження органів управління Організації економічного співробітництва та розвитку;
- встановити взаємодію органів управління Організації економічного співробітництва та розвитку.

Структура органів міжнародних фінансових організацій в цілому визначається положеннями установчих актів, правилами процедури органів, які служать правовою основою для створення їх внутрішньо-організаційного механізму.

Система органів, що визначає механізм взаємодії держав в рамках міжнародної фінансової організації, як організаційної структури ОЕСР, закріплена в Конвенції про заснування Організації економічного співробітництва та розвитку від 14 грудня 1960 року [1] (далі – «Конвенція»). Правоздатність Організації, привілеї, імунітети посадових осіб та представників її членів визначаються також положеннями Додаткового протоколу № 1 до цієї Конвенції від 14 грудня 1960 року [2] та Додаткового протоколу № 2 до цієї Конвенції від 14 грудня 1960 року [3].

Процедурні та внутрішні питання діяльності окремих органів управління позначені в Основних документах ОЕСР, серед яких: Рішення Ради

¹ Аспірантка кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

з управління Організації від 15 липня 2015 року [4], що об'єднує дві частини правил управління ОЕСР. До них відносяться: Резолюція C(2006)78/REV1/FINAL (A/ Resolution C(2006)78/REV1/FINAL), де зазначені роль, майбутні напрямки діяльності Організації, визначені обов'язки Генерального секретаря і Ради, описано взаємозв'язок між Радою та спеціалізованими комітетами; Резолюція C(2014)120/REV2 (B/ Resolution C(2014)120/REV2), де встановлено процедуру прийняття рішень Радою; Правила процедури Організації, затверджені Радою в жовтні 2013 року [5], охоплюють організацію нарад, у тому числі за участю країн, які не є членами Організації, процедуру прийняття правових документів Ради, комітетів та інших допоміжних органів; Положення про персонал Організації, їх права та привілеї, затверджене Радою в жовтні 2016 року [6], де викладені основні умови служби співробітників Організації, а саме їх основні права, обов'язки і зобов'язання; Кодекс поведінки посадових осіб ОЕСР [7], а також Фінансові положення ОЕСР, затверджені Радою в грудні 2013 року [8], які регулюють питання фінансового управління, бюджету ОЕСР. Відповідно до цих положень в обов'язки Генерального секретаря входить організація, введення в дію відповідні заходів контролю, систем і процесів для забезпечення ефективного і дієвого управління Організацією.

Організація Економічного Співробітництва та Розвитку має три основні органи управління:

- Рада ОЕСР – загальний контроль і визначення стратегічних пріоритетів Організації. Об'єднує делегатів усіх країн-учасниць за участю представника Європейської комісії, під головуванням Генерального секретаря. Раді підпорядковується низка постійних комітетів.

- Секретаріат ОЕСР – основними завданнями Секретаріату, на чолі якого стоїть Генеральний секретар, є аналіз пріоритетів Організації, підготовка аналітичних матеріалів, організація засідань комітетів і Ради.

- Спеціалізовані комітети ОЕСР – обговорення проблем в певних сферах державного регулювання і вироблення стандартів, реалізація проектів Організації. Складаються з представників країн – членів ОЕСР і країн, що мають статус спостерігача.

Рада Організації Економічного співробітництва та розвитку є вищим органом ОЕСР. Відповідно до ст. 7 Конвенції на рівні постійних представників країн – членів ОЕСР Рада збирається не менше двох разів на місяць під головуванням Генерального секретаря; рішення приймаються на основі консенсусу. Крім того, один раз на рік (як правило, в кінці травня – на початку червня) проводяться міністерські зустрічі на рівні міністрів закордон-

них справ, фінансів і зовнішньої торгівлі; на цих засіданнях обговорюються ключові питання, встановлюються загальні напрямки діяльності Організації.

У складі Ради також функціонує Виконавчий комітет (засідає один раз на тиждень). Головними завданнями якого є визначення характеру угоди з того чи іншого конкретного питання, формулювання відповідних пропозицій на основі матеріалів, підготовлених допоміжними органами Організації, загальний контроль над виконанням рішень.

Виконавчий комітет складається з десяти представників-членів Організації, як правило, це глави делегацій цих держав, акредитовані при ОЕСР. І хоча формально жодній з країн не гарантоване постійне місце в Комітеті, на практиці провідні держави Заходу – США, Великобританія, Франція, ФРН, Японія та Італія – обираються його членами постійно. Решта чотири місця розподіляються між іншими країнами, причому і тут встановилася практика постійного представництва груп держав, пов'язаних між собою або особливими економічними, політичними зв'язками, або країн з одного і того ж регіону Європи. Наприклад, у Виконавчий Комітет постійно обирається представник країн Бенілюксу, Скандинавських країн і неодмінно представник Іспанії або Португалії.

Таким чином, Рада Організації економічного співробітництва та розвитку виконує типові для вищого керівного органу міжнародної організації функції, проте порядок її формування має певні особливості.

Постійно діючим апаратом ОЕСР, що забезпечує роботу її структурних органів, є Секретаріат. Управління Секретаріату займається збором і обробкою інформації, розробкою документів і рекомендацій, випускає доповіді та аналітичні записки з економічних і соціальних питань, видає публікації.

Відповідно до статті 10 Конвенції робота Секретаріату здійснюється під керівництвом Генерального секретаря, який призначається Радою терміном на 5 років. Нині чинний Генеральний секретар ОЕСР Хосе Анхель Гуррія (José Ángel Gurría) в травні 2015 року був переобраний на третій термін керівництва. Йому надають допомогу один або кілька заступників (або помічник Генерального секретаря), які призначаються Радою за його рекомендацією. Генеральний секретар є вищою представницькою посадою Організації економічного співробітництва та розвитку, головує на засіданнях Ради та сесіях постійних представників держав-членів, забезпечує виконання політики Організації, може надавати пропозиції Раді чи будь-якому іншому органу ОЕСР. Крім цього, Генеральний секретар призначає нових штатних співробітників, які можуть бути необхідними Організації відповідно до її планів, затвердженими Радою (ст. 11 Конвенції).

Секретаріат ОЕСР складається більш ніж з 2 500 співробітників, які виконують роботу відповідно до пріоритетів, визначених Радою ОЕСР. Згідно зі ст. 20 Конвенції загальні витрати Організації, розподіляються відповідно до шкали, яка встановлюється Радою. Робота Секретаріату фінансується за рахунок внесків країн-учасниць. Розмір членських внесків розраховується за спеціальною формулою, в основі якої лежить показник валового внутрішнього продукту кожної з держав. Так, внесок США становить приблизно четверту частину річного бюджету організації, далі йдуть Японія (16%), Німеччина (9%), Франція (7%), Великобританія (7%) і т. д.

Діяльність Секретаріату побудована відповідно до структури комітетів, де кожен директорат Секретаріату об'єднує один або декілька комітетів, а також їх робочі групи та підгрупи. Фахівці яких займаються збором даних, відстеженням основних тенденцій, аналізом і прогнозами економічних процесів, вивченням соціальних зрушень, структури торгових зв'язків, навколишнього середовища, сільського господарства, технологій, оподаткування тощо.

Саме на підставі результатів цієї роботи приймаються відповідні рішення, проводяться дискусії між країнами-членами в профільних комітетах ОЕСР.

Підготовкою цих матеріалів за різними тематичними напрямки, необхідні для роботи Комітетів ОЕСР, займаються відповідні Директорати Секретаріату організації економічного співробітництва та розвитку: Директорат з питань співробітництва в питаннях розвитку ОЕСР (Development Cooperation Directorate); Директорат з питань економіки (Economics Department); Директорат з освіти та навичок (Directorate for education and Skills); Директорат з питань зайнятості, праці та соціальних питань (Directorate for Employment, Labour and Social Affairs); Центр по підприємництву, малому та середньому бізнесу, регіонального розвитку (Centre for Entrepreneurship, SMEs and local development); Директорат з питань охорони навколишнього середовища (Environment Directorate); Директорат з фінансових питань і питань підприємництва (Directorate for Financial and Enterprise Affairs); Директорат з державного управління та територіального розвитку (Public Governance and Territorial Development Directorate); Директорат ОЕСР з науки, технологій та інновації (Directorate for Science, Technology and Innovation); Директорат по статистиці (Statistics Directorate); Центр бюджетно – податкової політики (Centre for Tax Policy and Administration), Директорат ОЕСР з торгівлі та сільському господарству (Trade and Agriculture Directorate).

Директорати, по суті, грають роль міжнародних інформаційно-аналітичних центрів. Одна з функцій директорату полягає в організації щорічних зустрічей міністрів, засідань комітетів за участю представників національних урядів (два рази на рік), а також періодичних засідань експертів – співробітників дослідних інститутів, освітніх установ, неурядових організацій країн – членів і країн – партнерів ОЕСР.

Інша функція директорату ОЕСР полягає в розробці і реалізації аналітичних проектів. Ці проекти полягають, як правило, в проведенні міждержавного аналізу, моніторингу, збору статистичних даних для вивчення та прогнозування поточних проблем, в тому числі в сфері економіки, освіти, соціально-економічного розвитку, науки та інновацій.

Пропозиції щодо реалізації та результати проектів складають основу для вироблення рішень, що включають політичні рекомендації, які приймаються під час засідань. Для вирішення більш вузьких проблем в рамках Директорату існують відділи, дослідницькі центри, робочі та експертні групи. Важливою складовою роботи директоратів є публікація матеріалів, заснованих на аналізі зібраних даних. Таким чином, всі країни-учасниці, як і інші держави, можуть скористатися досвідом інших держав.

Важливо також звернути увагу на те, що діяльність ОЕСР на сьогодні будується на базі міждисциплінарних досліджень. Наприклад, в напрямку визначення причин старіння населення держав-членів Організації, задіяне широке коло експертів зі сфери оподаткування та підприємницької діяльності, а також фахівців з питань охорони здоров'я, ринку зайнятості та соціальної політики. Нерозривно пов'язані між собою проблеми торгівлі та інвестицій, розвиток біотехнологій зачіпає політику в галузі сільського господарства, промисловості, науки, технологій, охорони навколишнього середовища та економічного розвитку.

Як бачимо, Секретаріат ОЕСР поєднує в своїй діяльності функції виконавчого та адміністративного органу, він виступає головним ініціатором у розробці та прийнятті програм роботи Організації.

Більше того, за час свого існування Організація економічного співробітництва та розвитку заснувала спеціальні органи, які займаються вирішенням особливо важливих проблем. До них відносяться: Центр розвитку (Development Centre); Цільова група з фінансових заходів (Financial action Task Force); Міжнародне енергетичне агентство (International Energy Agency); Міжнародний транспортний форум (International Transport Forum), Агентство з ядерної енергії (Nuclear Energy Agency), Сахель і Клуб Західної Африки (Sahel and West Africa Club).

У сучасній структурі МЕО організацій її ланками виступають різного гатунку комітети та комісії. Вони можуть бути спеціально передбачені статутом (ОЕСР, НАФТА – Північно-Американська асоціація вільної торгівлі) чи засновуватися як допоміжні органи (ОЧЕС – Організація Чорноморського економічного співробітництва), бути постійними або тимчасовими – сформованими для розв’язання якоїсь конкретної проблеми.

Так, відповідно до статті 9 Конвенції, Рада може засновувати такі допоміжні органи, які можуть бути необхідними для досягнення цілей Організації. В першу чергу це комітети, підкомітети, робочі групи, групи експертів з таких напрямків, як економіка і сприяння розвитку, торгівля, рух капіталу, ринки капіталу, страхування, податкова політика, конкурентна політика, туризм, міжнародні інвестиції і багатонаціональні корпорації, енергетична політика, промисловість, сталь, наукова і технологічна політика, інформаційна та освітня політика, комунікації та комп’ютеризація, соціальні питання, державне управління, навколишнє середовище, сільське господарство, рибальство та ін. Також варто відзначити, що в рамках ОЕСР діють і інші організаційно-правові форми співробітництва, що існують поза правилами статті 9 Конвенції, зокрема, це Глобальні форуми (наприклад, Глобальний форум з прозорості та обміну інформацією для цілей оподаткування) [9], тимчасові спеціальні або цільові групи.

В даний час в ОЕСР працює більше 250 комітетів, робочих та експертних груп, що складаються з представників 35 країн – членів Організації та країн, що мають статус спостерігачів. Близько 40 000 старших посадових осіб з національних адміністрацій задіяні в роботі засідань комітетів Організації.

Таким чином, директорати і відповідні комітети – це базові основоположні структурні одиниці Організації – кістяк системи вироблення та узгодження ініціативних рішень.

На основі вище зазначеного, можна зробити висновок, що організаційно – правова структура Організації економічного співробітництва та розвитку гранично функціональна і раціональна, має чітку систему спеціалізації, необхідний набір ефективних механізмів взаємодії для прийняття багатосторонніх пропозицій і програм, систему моніторингу та контролю реалізації схвалених ініціатив.

Вищі органи ОЕСР загалом виконують функції, типові для аналогічних органів міжнародних економічних організацій. Так, кожен директорат веде аналітичну роботу з конкретних проблем, які обговорюються в рамках дорадчих органів – комітетів, підкомітетів, робочих груп і т. д. У цьому сенсі структура Організації нагадує структуру наукової установи, однак, кількість

і статус учасників, планетарний масштаб, значущість досліджуваних проблем – невід’ємна ознака ОЕСР, як міжнародної економічної організації.

Література:

1. Convention on the organization for economic cooperation and development, Paris 14th December 1960 [Електронний ресурс] : OECD Home / Paris. – 1965. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/general/conventionontheorganisationforeconomiccooperationanddevelopment.htm>

2. Supplementary Protocol № 1 to the Convention on the OECD, Paris 14th December 1960 [Електронний ресурс] : OECD Home / Paris. – 1965. – Режим доступу : <https://www.oecd.org/general/supplementaryprotocolno1totheconventionontheoecd.htm>

3. Supplementary Protocol № 2 to the Convention on the OECD, Paris 14th December 1960 [Електронний ресурс] : OECD Home / Paris. – 1965. – Режим доступу : <https://www.oecd.org/general/supplementaryprotocolno2totheconventionontheoecd.htm>

4. Resolutions of the Council on the Governance of the Organization, Paris 15th July 2015 [Електронний ресурс] : OECD Official documents / Paris. – 2015. – Режим доступу: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C\(2015\)100&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=C(2015)100&docLanguage=En)

5. The Rules of Procedure of the Organization, Paris October 2013 [Електронний ресурс] : OECD Official documents / Paris. – 2013. – Режим доступу : <https://www.oecd.org/legal/Rules%20of%20Procedure%20OECD%20Oct%202013.pdf>

6. Staff Regulations, Rules and Instructions applicable to officials of the Organization, Paris October 2016 [Електронний ресурс] : OECD Official documents / Paris. – 2016. – Режим доступу : http://www.oecd.org/careers/Staff_Rules_en.pdf

7. Code of Conduct for OECD Officials [Електронний ресурс] : OECD Official documents / Paris. – 2016. – Режим доступу : <https://www.oecd.org/legal/code-conduct.pdf>

8. Financial Regulations of the Organization, Paris December 2013 [Електронний ресурс] : OECD Official documents / Paris. – 2013. – Режим доступу : https://www.oecd.org/legal/OECD_Financial_Regulations_EN.pdf

9. Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes [Електронний ресурс] : OECD Global Relations // OECD Global forums. – Paris. – 2016. – Режим доступу : <http://www.oecd.org/tax/transparency/>

10. Шибаева, Е. А. Правовые вопросы структуры и деятельности международных организаций / Е. А. Шибаева, М. Поточный: учеб. пособие. – 2 – е изд. – М. : Изд – во МГУ, 1988. – 192 с.

11. Тункин Г. И. Теория международного права / Г. И. Тункин. – М. : Международ. отнош., 1970. – 512 с.